

præterea inde statuit pœnas, vel ipso facto incurendas, vel inferendas a Superioribus. Sed hoc currit, quando Censura fertur per modum sententiæ, cognita causa cum citatione, ut ex dicto capite, secus vero si fertur a jure, vel ab homine per modum legis, vel præcepti; Salm. c. 1. num. 71. pariterque si iudex solemnitates omitteret aliqua urgente causa, quæ dilationem non patitur, aut demum, si ita ageret ex ignorantia, licet culpabili, dum Pontifex dicit: *Si quis autem iudicium huiusmodi Constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem unum ab ingressu Ecclesiæ et Divinis Officiis noverit se suspensum.* Vide D. Ligorium loco citato n. 60. et 61. Censuræ sententia non debet ferri die feriato, c. final. De Feriis, nisi rei contumacia sit adeo evidens, quod non indigeat cognitione causæ; c. Evidentia de accusat. Si vero fertur diebus feriatis, erit quidem illicita, sed non irrita. Salm. c. 1. n. 100. De cæteris vide S. Alphons. de Ligor. Theol. Moral. lib. 7. dub. 4.

(73. Censura semel inflicta non potest tolli, nisi per absolutionem, quæ antiquitus dicebatur *pax, relaxatio, venia, vel communitio*; et quia Ecclesia duplicem habet forum externum et internum, duplex est etiam absolutio, altera quæ in foro exteriori conceditur, altera quæ forum internum tantum respicit. (74. Quamvis dicat auctor, quod Confessarius non possit in foro externo absolvere a Censuris a jure latis, tamen D. Alphonsus de Ligorio contrariam tenet sententiam; nam Innocentius III. in c. Nuper de sent. excom. ait: « In secundo casu (scilicet quod excommunicatio non sit reservata) a suo Episcopo, vel a proprio Sacerdote poterit absolutionis beneficium obtineri. Quamvis enim et tunc non juris, sed iudicis sententia sit ligatus; quia tamen conditor canonis ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi. Decreta enim Pontificum, concludit, præcipue forum externum spectare solent; et cum favores Principis ampliari debeant, non est, cur tantum ad forum internum restringantur. » Vide loco citato Dub. 20. §. 70.

SUMMARIUM.

ARTICULUS I. — Quoad ea quæ concernunt esse et conditiones Censuræ.

1. Hoc nomen *Census* varie accipitur. — 2. *Census* proprie acceptus, prout ad nostrum propositum spectat, quid sit. — 3. Explicatur definitio *Census* per singulas particulas; ad n. 4. — 5. Quis dicatur *Censuarium*, et quis *Censuista*. — 6. *Census* dividitur in reservativum et consignativum, et quid sit uterque; ad n. 7. — 8. *Census* consignativus dividitur in realem, et personalem, et mixtum; et quid sit quilibet ex istis. — 9. *Census* consignativus dividitur ulterius in perpetuum et temporalem; et quid sit uterque. — 10. *Census* perpetuus subdividitur in redimibilem et irredimibilem; et quid sit uterque. — 11. *Temporalis* etiam subdividitur in temporalem, qui extenditur ad certum et determinatum tempus, et in temporalem, qui extenditur ad tempus incertum; et quid sit uterque. — 12. Ut *Census* sit licitus, ac iustus jure naturæ, saltem quatuor conditiones

Ita etiam D. Thomas in addit. quest. 21. art. 1. Salm. tract. 10. p. 5. n. 44. Vasq. de excom. dub. 19. et admittunt etiam dari posse extra Confessionem.

(75. Absolutio Censuræ ad cautelam est illa absolutio quæ datur ad majorem securitatem, ut omnis dubitationis causa removeatur. Eam adhibent generatim Pontifices in suis rescriptis Apostolicis, ad omne impedimentum removendum, ut concessa gratia effectum suum habeat; pariterque Sacerdotes ante absolutionem Sacramentalem illam præmittunt, ne propter Censuram a jure latam, et ignotam, irrita sit absolutio Sacramentalis. Demum conceditur semper quando locus est dubitandi, num quis in Censuram incidit, aut cum est incerta vis illatæ Censuræ; cap. 40. de sent. excom.

(76. Absolutio ad reincidentiam est illa quæ datur ad certum tempus, aut ad certum actum, ita ut tempore elapso, aut actu peracto ita absolutus iterum Censura implicetur. Devoti lib. IV. tit. 21. §. 6. Datur tamen cum certa conditione, nempe vel ut lædens læso satisfaciat, vel ut reus in constituto tempore certa pietatis opera compleat, etc. quibus si non satisfecerit sine justa causa, in Censuram iterum incidat.

(77. Neque solum vivos, sed etiam mortuos Ecclesia a Censuris absolvere consuevit. Cum enim aliquis moriens dat certa pœnitentiæ signa, vel cum apparet latus in eum Censuras injustas fuisse, si ante mortem impetrare pacem non potuit, post eam Ecclesia publice Censuras removet, ut comperit sit omnibus, quod ille in Catholica communione decessit. Olim tantum defuncti nomen in sacris diptychis restituebatur, vel accipiebantur oblationes ejus nomine factæ. Ita Theodoretus narrat, Alexandrum Antiochenum restituisse in diptychis S. Joan. Chrysostomi nomen ab illis jam deletum. Histor. l. 5. c. 35. p. 235. ed. Cantabrig. et multa alia adfert exempla Mabillon. Annal. Benedict. lib. 58. n. 33. et lib. 61. n. 42. et 43. tom. 4. p. 409. 543. 544. ed. Lucæ, 1739. Sed nunc certa precum forma absolvuntur. Devoti lib. 4. tit. 21. §. 7.

CENSUS.

requiruntur, et assignatur prima. — 13. Assignatur secunda. — 14. Assignatur tertia. — 15. Assignatur quarta. — 16. Ut autem *Census* sit licitus, et iustus jure canonico plures aliæ conditiones requiruntur. — 17. Afferuntur ad id constitutio Santi Pii V in qua per distinctos §§ exprimuntur conditiones ad *Census* requisitæ. — 18. Afferuntur declarationes dubitationum desuper exortarum. — 19. Quamvis hanc sancti Pii V constitutionem ob solam præsumptionem usuræ esse latam, et consequenter in conscientia non obligare, ubi *Contractus Censualitius* ab usura alias immunis est, teneant Navarrus et alii, nihilominus omnino tenendum est dictam constitutionem Pianam, ubi usu recepta est, et per legitimam contrariam consuetudinem non est abrogata, absolute obligare. — 20. Ubi autem dicta *Piana* constitutio, vel non est recepta, vel si primitus recepta, deinde fuit per legitimam contrariam consuetudinem abrogata, utique in nullo foro obligat. — 21. Hinc, quia dicta sancti Pii V constitutio non est usu recepta in Gallia, Belgio, Germania, Hispania, et Sicilia, ibi non

obligat. — 22. *Census* consignativus realis, sive perpetuus et irredimibilis, sive temporalis et redimibilis ex utraque parte, tam censuarii quam censuiste seu censualistæ, ubi non est in usu *Piana* constitutio, est licitus de jure naturali. — 23. Sic etiam de jure nature est licitus *Census* personalis, dummodo persona, in qua *Census* constituitur, sit fructifera. — 24. De jure autem canonico, tam *Census* perpetuus, et irredimibilis ex utraque parte, sicuti et redimibilis pariter ex utraque parte, quam *Census* personalis est illicitus et prohibitus. — 25. *Census* creati ad formam bullæ *Pianæ*, spectantes ad Ecclesias et loca pia, reduci non possunt ad minorem fructum sine beneplacito apostolico. — 26. *Census* perpetui creati ad formam bullæ *Pianæ*, connumerantur inter bona immobilia. — 27. *Regulares* nequeunt censuario nomine recipere pecuniam sine beneplacito apostolico. — 28. *Censuum* et cambiorum fructus a communitatibus ditioris ecclesiasticæ coventi ad

ARTICULUS I.

Quoad ea quæ concernunt esse et conditiones *Census*.

(1. Hoc nomen *Census* varie accipitur. Primo accipitur *Census*, prout dicit descriptionem, et æstimationem honorum singularium civium, ut juxta singulorum quantitatem proportionaliter dividantur tributa. In hoc sensu accipitur *Census Matthæi* 22. ibi: *Licet Census dare Cæsari, an non?* Et sic etiam sumitur ab Ulpiano in l. *Vitia*; et in l. *Forum*, ff. de *Censibus*. Secundo, interdum sumitur *Census* pro ipsius bonis, seu fortunis, quæ censentur, juxta illud Poetæ: *Dat Census honores, Census amicitias*. Tertio accipitur *Census* pro descriptione Civium, vel ad distinguendos diversos status in ordine ad distributionem munerum, seu pacis, seu belli juxta singulorum habilitatem, ut notat Budæus in l. *ultima* ff. de *Senat*. Vel ad imponenda onera, in quo sensu accipitur *Luca* 2. ibi: *Exiit edictum a Cæsare Augusto, ut describeretur universus orbis*. Quarto, sumitur pro omni eo, quod alteri solvitur in singulum subjectionis, et imperii, et in hoc sensu accipitur in cap. *Quæsitum* 4. caus. 1. quest. 3. ibi: *Salvo utique Episcoporum Censu annuo, quem ab eisdem Altaribus habere soliti sunt*. (2. Quinto, prout ad nostrum propositum spectat proprie accipiendo *Census*, *Census* est jus percipiendi pensionem annuam ex re alterius utili, et fructifera, supra qua fundatur. (3. Dicitur *Jus percipiendi pensionem annuam*, per quæ verba indicatur, *Census* non esse rem ipsam, quæ *Censui* subjicitur, nec ipsam pensionem, quæ solvitur, sed potestatem, seu *Jus exigendi* talem pensionem ex re ipsa, super qua fundatus est *Census*. Et ideo cum quis per Contractum vendit *Censum*, non dicitur vendere pecuniam, aut fructus annuos, sed *Jus quoddam*, ratione cujus emptor *Census* potest annuatim exigere certam pecuniam, aut fructus ex re alterius. (4. Dicitur *ex re alterius utili, etc.* Per quæ verba indicatur, *Censum* differre ab *Emphyteusi*, et *Feudo*, quia in *Emphyteusi*, et *Feudo* *Dominium* directum manet penes Dominum. Utile vero transit in *Emphyteutam*, vel *Vassallum*; secus autem fit in *Censu*, nam *Censuista*, vel *Cen-*

sualistæ rationem reuocantur. — 29. *Census* realis licitus est, et immunis ab usura. — 30-52. De *Censu* personali. — 53. De *Censu* reservativo et consignativo. *Remissive*.

ARTICULUS II. — Quoad extinctionem Censuræ.

1. A quibusnam possit *Census* extinguere. — 2. *Census* a tertio dupliciter extinguitur. — 3. *Creditor* censualis quando dicatur dimissus per modum absolutæ extinctionis. — 4. Pactum subingressus in simplici sessione qualitatem fructiferam *Census* non inducit. — 5. Item dicendum de clausula: *translativamente non estintivamente*. — 6. Extinguitur *Census*, si *creditor* *Census* irrevocabilitate censiti fundi dominium acquirat, adeo ut a qualibet cesset productione fructuum. — 7. Nec loco damnorum, et interesse hujusmodi fructus percipi, et percepti retineri possunt. — 8. Quoad alia. *Remissive*.

sualista nullum habet dominium in re *Censuali* (quæ proinde simpliciter est alterius), sed habet *Jus duntaxat percipiendi* ex ea quamdam certam pensionem in contractu conventam. (5. Hinc advertit, quod *Venditor Censuræ* se obligando ad solvendam annuatim certam pensionem ex ea, dicitur *Censuarium*. Qui vero pretium dedit, sicutque *Censum*, seu *Jus percipiendi pensionem annuam* ex re alterius emit, vocatur *Censuista*, seu *Censualista*. Salas tract. de *Censibus* dub. 1. n. 7. qui dicit hanc esse magis communem appellationem. Licet alii appellent *Creditorum* ipsum *Censuarium*, et *Censualistam*, et alii utroque nomine, utrumque appellari posse dicant.

(6. *Census* dividitur in *Reservativum*, et *Consignativum*. *Reservativum* est, quo quis transfert rem suam in alterum, quoad dominium directum, et utile, servata sibi pensione annua super eadem re, ut cum quis dat alteri suam domum, vel prædium reservando sibi certam pensionem annuatim ex domo illa, vel prædio sibi præstandam, et de hoc *Censu* fit sermo lege ult. C. de rerum permut. ibi: *Ea lege rebus donatis Candido, ut quod placuerat, annuum sibi præstaret*. Uti Josephus Egyptiis dedit terras titulo permutationis cum tritico subjectas *Dominio Pharaonis* sub annuo *Censu* præstando; Gen. c. 47. v. 24. et de hoc *Censu* non loquuntur Pontifices in suis Constitutionibus, neque in eo procedunt conditiones ibi requisitæ. (7. *Census* consignativus, de quo in præsentis est sermo, et Pontifices loquuntur: *Est quo quis alteri consignat, seu vendit Jus percipiendi annuam pensionem super rebus suis fructiferis, vel super persona sua, manente integro Dominio tam directo, quam utili ad venditorem*. Et hic *Census* *Consignativus* est veluti species quædam emptionis, ac venditionis, unde et in *Jure Canonico* in *Extravagant*. Martini V. et Calixti III. quarum quælibet incip. *Regimini*, de eo agitur sub titulo de *Emptione, et Venditione*. (8. *Census* *Consignativus* dividitur in *Realem*, *Personalem*, et *Mixtum*. *Realis* est, qui constituitur seu fundatur super re aliqua fructifera, cui adheret, et qua pereunte, *Census* perit. *Personalis* est, qui fundatur super certa persona obligante se ad annuam pen-

sionem ex industria, arte, opificio, vel labore suo solvendam. Mixtus est, qui immediate super re, et persona fundatur, ita ut si res pereat, maneat obligata persona ad Censum solvendum; ad differentiam Censuum realium, in quo pereunte re ex parte, vel in totum, ex parte etiam, vel in totum, perit Censuum super ipsa re fundatus. (9. Censuum Consignativus dividitur ulterius in Perpetuum, et Temporalem. Perpetuus est, quo pensio, stante contractu, ceterisque salvis, semper solvenda est; ideoque etiam ad hæredes, et Censuarii, et Censualistæ transit. Temporalis est, quo pensio solvenda est solummodo ad tempus aliquod in contractu conventum. (10. Censuum Perpetuus subdividitur in Redimibilem, et Irredimibilem. Redimibilis est, qui restituito per venditorem pretio potest redimi. Irredimibilis est, qui amplius redimi nequit. (11. Temporalis etiam subdividitur in Temporalem, qui extenditur ad certum, et determinatum tempus v. g. ad 40. vel 60. annos; et in Temporalem, qui extenditur ad tempus incertum v. g. ad vitam unius hominis, vel duorum, et hic Censuum proprio nomine vocatur *Vitalitius*.

(12. Ut Censuum sit licitus, ac justus Jure naturæ, saltem quatuor requiruntur conditiones. Prima est, ut Censuum fundetur in re fructifera, ut prædium, domus, etc., cum enim Censuarius vendat Censuistæ, seu Censualistæ Jus percipiendi annuatim pensionem ex fructibus alicujus rei, debet necesse ipsa res esse fructifera ad hoc, ut ex ea possit solvi pensio. (13. Secunda est, ut justo pretio Censuum vendatur, et ematur, cum justum pretium ex natura rei requiratur ad quamlibet venditionem, et emptionem. Rota par. 4. tom. 2. decis. 17. num. 34. (14. Justum autem pretium est, quod lege; vel consuetudine taxatum est, uti est in Imperio Romano centum pro quinque annuatim solvendis ex Constitutione Caroli V. edita in Comitibus Augustanis anno 1548. Tertia est, ut pereunte re in totum, vel in partem, æqualiter pereat Censuum. (15. Quarta est, ut res Censui subjecta non alienetur sine consensu Censualistæ, ne, vel minus secure, vel majori difficultate cogatur exigere pensionem annuam. (16. Ut autem Censuum sit licitus et justus Jure Canonico, plures aliæ conditiones requiruntur, ut videre est in Constitutione Martini V. incip. *Regimini* edita 1423. et relata in *Extravagan. commun. cap. 1. de emptione, et venditione*; et in Constitutione Calixti III. incip. etiam *Regimini* edita 1455. et relata pariter in *d. Extravagan. commun. cap. 2. de emptione, et venditione*; et in Constitutione Sancti Pii V. incip. *Cum onus Apostolicæ servitutis*, edita 1569. quæ cum præ aliis conditiones ad Censuum requisitas diffuse exprimat, per distinctos § ad litteram datur.

PIUS PAPA V.

Ad perpetuam rei memoriam.

(17. Cum onus Apostolicæ Servitutis obcurrens cognoverimus innumeros celebratos

fuisse, et in dies celebrari Censuum Contractus, qui nedum continentur intra limites a nostris Antecessoribus eisdem Contractibus statutos, verum etiam, quod deterius est, contrariis omnino pactionibus, propter ardentem avaritiæ stimulum, Legum etiam Divinarum manifestum contemptum præ se ferunt, non potuimus, animarum, prout tenemur, saluti consulentes, ac piarum mentium petitionibus etiam satisfaciendo, tam gravi morbo, lethiferoque veneno salutari antidoto non mederi.

§ 1. Hac igitur nostra Constitutione statuimus, Censuum, seu annuum redditum creari, constitutive nullo modo posse, nisi in re immobili, aut quæ pro immobili habeatur de sui natura frugifera, quæ nominatim certis finibus designata sit.

§ 2. Rursum nisi vere in pecunia numerata, præsentibus testibus, ac Notario et in actu celebrationis Instrumenti, non autem prius recepto integro justoque pretio.

§ 3. Solutiones quas vulgo anticipatas appellant, fieri, aut in pactum deduci prohibemus.

§ 4. Conventiones directe, vel indirecte obligantes ad casus fortuitos eum, qui alias ex natura contractus non tenetur, nullo modo valere volumus.

§ 5. Quemadmodum nec pactum auferens, aut restringens facultatem alienandi rem Censui suppositam, quia volumus rem ipsam semper, et libere, ac sine solutione laudemii, seu quinquagesimæ, aut alterius quantitatis vel rei, tam inter vivos, quam in ultima voluntate alienari.

§ 6. Ubi autem vendenda sit, volumus Dominum Censuum aliis omnibus præferri, eique denunciari conditiones, quibus vendenda sit, et per mensem expectari.

§ 7. Pacta continentia morosum Censuum debitorem teneri ad interesse lucri cessantis, vel ad Cambium, seu certas expensas, aut salaria, seu expensas medio juramento Creditoris liquidandas, aut rem Censui subjectam, sive aliquam ejus partem amittere, aut aliud Jus ex eodem contractu, sive aliunde acquisitum perdere, aut in aliquam penam cadere, ex toto irrita sint et nulla.

§ 8. Imo, et Censuum augeri, et novum creari super eadem, vel alia re in favorem ejusdem, aut personæ per eum suppositæ pro Censibus temporis, vel præteriti, vel futuri, omnino prohibemus.

§ 9. Sicuti etiam annullamus pacta continentia solutiones onerum ad eum spectare, ad quem alias de Jure, et ex natura contractus non spectarent.

§ 10. Postremo Censuum omnes in futurum creandos non solum re in totum, vel pro parte perempta, aut infructuosa in totum, vel pro parte effecta, volumus ad ratam perire, sed etiam posse pro eodem pretio exstingui. Non obstante longissimi etiam temporis, ac immemorabili, imo centum, et plurium annorum præscriptione, non obstantibus aliquibus pactis directe talem facultatem auferentibus, quibuscumque verbis aut Clausulis concepta sint.

§ 11. Cum vero traditione pretii redditus

extinguendus erit, volumus per bimestre ante id denunciari ei cui pretium dandum erit, et post denunciam intra annum tamen etiam ab invito pretium repeti posse, et ubi pretium, nec volens intra bimestre solvat, nec ab invito intra annum exigatur, volumus nihilominus quæcumque redditum exstingui posse, prævia tamen semper denuncia, de qua supra, et non obstantibus his de quibus supra; idque observari mandamus etiam si pluries, ac pluries denunciatum fuisset, nec unquam effectus secutus fuisset.

§ 12. Pacta etiam continentia pretium Censuum extra casum prædictum, ab invito, aut ob penam, aut ob aliam causam repeti posse, omnino prohibemus.

§ 13. Contractusque sub alia forma posthac celebrandos feneratorios judicamus, et ita illis propterea non obstantibus, quidquid vel expresse, vel tacite hæc nostra mandata dari, remitti, aut dimitti contingat, a Fisco volumus posse vindicari.

§ 14. Hanc autem salutiferam sanctionem nedum in Censuum noviter creando, verum etiam in creato quocumque tempore alienando, modo post publicationem Constitutionis creatus sit, perpetuo, et in omnibus servari volumus.

§ 15. Declarantes pretium semel Censuum constitutum numquam posse ob temporum, aut contrahentium qualitatem, seu aliud accidens, nec quoad ultimo contrahentes minui, vel augeri.

§ 16. Et licet Legem ipsam ad contractus jam celebratos non extendamus; illos tamen omnes, in quos sub alia forma pervenerunt Censuum, hortamur in Domino, ut singulos contractus Censuum bonorum Religiosorum subiciant, et animarum saluti consulant.

§ 17. Non obstantibus quibusvis Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, statutis et consuetudinibus, nec non privilegiis, et Litteris, etiam per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores nostros, ac etiam Nos sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis Clausulis etiam derogatoriis derogatoriis, nec non irritantibus Decretis, ex quavis causa etiam per modum Legis universalis, aut alias quomodolibet editis, sive in favorem Universitatum, Communitatum, Collegiorum, Congregationum, Civitatum, et Locorum concessis, approbatis, et innovatis, quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro expressis habentes, quatenus directe, vel indirecte præsentis nostre Constitutioni in toto, vel in parte contrariantur, specialiter, et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 18. Volumus autem, quod præsentibus in Cancellaria, et acie Campi Floræ publicentur, et inter Constitutiones extravagantes perpetuo valituras conseribantur.

§ 19. Et quia difficile foret præsentibus ad singula quæque loca deferri, volumus, et etiam declaramus, quod earum transumptis, etiam impressis alicujus Notarii manu subscriptis, ac sigillo alicujus Prælati munitis,

FERRAR. II.

eadem prorsus fides ubique adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

§ 20. Nulli ergo omnino, etc.

Datum Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo nono, quartodecimo Kalendas Febr., Pontificatus nostri anno quarto.

(18. Sequuntur Declarationes dubitationum desuper exortarum.

PIUS PAPA V.

Ad futuram rei memoriam.

Etsi Apostolica sedes magna adhibita industria operam det omnia perspicue promulgare, vix tamen est, ut unquam satis queat usquequaque cavere, quin scrupulosæ quorundam mentes novos illi sensus inducant, quorum perplexitate multi in dubium evocantur.

§ 1. Pridem enim per constitutionem nostram de Censuum creatione inter alia voluimus, Censuum omnes in futurum creandos non solum re in totum, vel pro parte perempta, aut infructuosa in totum effecta ad ratam perire, sed etiam pro eodem pretio exstingui posse. Ac pacta continentia morosum Censuum debitorem ad interesse lucri cessantis, vel ad Cambium, seu salaria, et expensas medio creditoris juramento liquidandas teneri, aut rem Censui subjectam, sive aliquam ejus partem amittere, aut aliud Jus, sive ex eodem contractu, sive aliunde acquisitum perdere, aut in aliquam penam cadere, ex toto nulla, atque irrita esse. Censuum autem, seu annuum redditum non nisi in re immobili, aut quæ pro immobili, habetur ex sui natura fructifera, atque nominatim certis finibus designata sit. Sed nec Censuum ipsum, nisi vere in pecunia numerata præsentibus Notario, et Testibus in actu celebrationis Instrumenti, non autem prius recepto integro, justoque pretio creari constitutive nullo modo posse.

§ 2. Deinde per dilectum Filium Octavium Spinolam Regni Siciliæ Magistrum Portulanum hac de causa ad nos destinatum, accipimus, in d. Regno Siciliæ scrupulum exoriri, an rerum prædictarum infructuositas etiam annalis, aut alias temporalis intelligatur.

§ 3. Et an per nullitatem pactorum aliorum prædictorum, etiam Jus recuperandi, sive repetendi impensas, quas litigando contra morosos prædictos, aut executores ad eorum loca transmittendo, aut alias ex Judicum mandato subire oportet, auferatur.

§ 4. Præterea an tam pro ipsis expensis, quam etiam pro Censuum recuperando contra tertium possessorem procedi, et etiam Fidejussores dari, aliave bona prædii Censuum gravati evictione, et ipsius Censuum solutione hypothecari; denique, an Censuum hujusmodi super pluribus rebus inter se divisus constitui possit?

§ 5. Postremo an id, quod de pecunia numerata dicitur, prohibeat quominus in dotium assignatione Censuum creari possit?